

Međunarodni sud za krivično
gonjenje osoba odgovornih za
teška kršenja međunarodnog
humanitarnog prava počinjena
na teritoriji bivše Jugoslavije
od 1991. godine

Predmet br. IT-95-5/18-T
Datum: 30. juni 2011.
Original: engleski

PRED PRETRESNIM VIJEĆEM

U sastavu: sudija O-Gon Kwon, predsjedavajući
sudija Howard Morrison
sudija Melville Baird
sudija Flavia Lattanzi, rezervni sudija

Sekretar: g. John Hocking

Odluka od: 30. juna 2011.

TUŽILAC

protiv

RADOVANA KARADŽIĆA

JAVNO

**ODLUKA PO ČETRDESET DEVETOM I PEDESETOM ZAHTJEVU OPTUŽENOG
U VEZI S KRŠENJEM OBAVEZE OBJELODANJIVANJA**

Tužilaštvo

g. Alan Tieger
gđa Hildegard Uertz-Retzlaff

Optuženi

g. Radovan Karadžić

Branilac u pripravnosti

g. Richard Harvey

OVO PRETRESNO VIJEĆE Međunarodnog suda za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. godine (dalje u tekstu: Međunarodni sud) rješava po "Četrdeset devetom zahtjevu u vezi s kršenjem obaveze objelodanjivanja i sankcijama (maj 2011.)" od 1. juna 2011., koji je optuženi podnio javno s povjerljivim dodacima (dalje u tekstu: Četrdeset deveti zahtjev) i po "Pedesetom zahtjevu u vezi s kršenjem obaveze objelodanjivanja i zahtjevu za sedmo odgađanje postupka", koji je pravni savjetnik optuženog 3. juna 2011. usmeno iznio u njegovo ime (dalje u tekstu: Pedeseti zahtjev) i ovim donosi odluku u vezi s tim.

I. Argumentacija

A. Četrdeset deveti zahtjev

1. Optuženi u Četrdeset devetom zahtjevu tvrdi da je došlo do kršenja pravila 68 Pravilnika o postupku i dokazima Međunarodnog suda (dalje u tekstu: Pravilnik) od strane Tužilaštva (dalje u tekstu: tužilac) u vezi s osam dokumenata koji su mu objelodanjeni u maju 2011. (dalje u tekstu: Dokumenti).¹ On tvrdi da se ti Dokumenti nalaze u posjedu tužilaštva više godina, ali su mu objelodanjeni tek u maju 2011. godine, što je više od 19 mjeseci poslije početka suđenja i više od mjesec dana poslije "konačnog" roka koji je Vijeće odredilo za objelodanjivanje materijala u skladu s pravilom 68.² On tvrdi da mu je ovim kasnim objelodanjivanjem nanesena šteta budući da "nije mogao procijeniti te dokumente u pripremi za suđenje kao dio razvoja svoje sveukupne strategije odbrane".³

2. Dokumenti uključuju transkript razgovora koji je u aprilu 2001. godine obavljen sa pokojnim generalom Vladom Lizdekom, koji je bio komandant brigade SRK-a u Šapcu (dalje u tekstu: Razgovor s Lizdekom); izvještaj o razgovoru s Brankom Vlačom, načelnikom policije u Vogošći u junu 1993. godine (dalje u tekstu: Razgovor s Vlačom); memorandum UNPROFOR-a od 13. septembra 1994. godine (dalje u tekstu: Memorandum UNPROFOR-a); memorandum generala Philippea Morillona od 15. februara 1993. (dalje u tekstu: Prvi Morillonov memorandum); vojni izvještaj UNPROFOR-a u vezi s operacijom Igman (dalje u tekstu: Drugi Morillonov memorandum); bilješke o razgovoru s jednim zvaničnikom UN-a u septembru 2002. godine (dalje u tekstu: Prvi razgovor s UN-om); i bilješke o razgovoru s

---

¹ Četrdeset deveti zahtjev, par. 1.

² Četrdeset deveti zahtjev, par. 2.

³ Četrdeset deveti zahtjev, par. 25.

jednim zvaničnikom UN-a u septembru 2003. godine (dalje u tekstu: Drugi razgovor s UN-om).⁴

3. Premda potvrđuje da pet od tih dokumenata, po svemu sudeći, podliježe uslovima iz pravila 70, optuženi tvrdi da je tužilac "mogao i trebao pokušati da pribavi saglasnost tih strana kako bi se ispoštovao rok od 31. marta koji je Vijeće odredilo" za objelodanjivanje materijala u skladu s pravilom 68.⁵ On izražava ozbiljnu zabrinutost u vezi s tri dokumenta, za koje tvrdi da su potencijalno oslobađajući ali nisu objelodanjeni u skladu s pravilom 68, nego su dostavljeni tek po zahtjevima na osnovu pravila 66(B).⁶ Optuženi tvrdi da to pokazuje da u tužiočevim pretraživanjima nije identifikovan sav materijal iz pravila 68 i da prilikom ponošenja budućih zahtjeva na osnovu pravila 66(B) mogu biti otkrivena nova kršenja pravila 68.⁷

4. Optuženi traži izričit zaključak Vijeća da je tužilac kasnim objelodanjivanjem Dokumenta prekršio pravilo 68 i da mu se izreknu sankcije zbog kontinuiranog kršenja obaveza koje ima na osnovu pravila 68.⁸ Optuženi predlaže prihvatanje Dokumenta, "kao sankciju za njihovo neobjelodanjivanje u vrijeme kada su mogli biti prihvaćeni", i održavanje usmene rasprave u vezi s pitanjem zašto tužilac nije mogao obezbijediti adekvatno objelodanjivanje svih materijala u skladu s pravilom 68.⁹ Pored toga, on sugerše da bi Vijeće možda htjelo "razmotriti da li je kumulativni efekat tih kršenja obaveze objelodanjivanja pokazao da tužilac nije u stanju voditi predmet ovih razmjera i da je primjereno sredstvo da se te razmjere reduciraju".¹⁰

5. Tužilac je 8. juna 2011. dostavio "Odgovor tužilaštva na Karadžićev četrdeset deveti zahtjev u vezi s kršenjem obaveze objelodanjivanja i sankcijama (maj 2011.) i pedeseti zahtjev u vezi s kršenjem obaveze objelodanjivanja i zahtjev za sedmo odgađanje postupka, s dodacima od A do E" (dalje u tekstu: Odgovor). On tvrdi da optuženom nije nanesena šteta objelodanjivanjem dokumenata, da su neki od dokumenata objelodanjeni na osnovu pravila 66(B) i da oni ne sadrže oslobađajuće informacije, te da drugi dokumenti sadrže "informacije koje su, ako su uopšte oslobađajuće, oslobađajuće samo u marginalnoj mjeri i koje su

---

⁴ Četrdeset deveti zahtjev, par. 1.

⁵ Četrdeset deveti zahtjev, par. 4.

⁶ Četrdeset deveti zahtjev, par. 5.

⁷ Četrdeset deveti zahtjev, par. 5.

⁸ Četrdeset deveti zahtjev, par. 27-28.

⁹ Četrdeset deveti zahtjev, par. 28-29.

¹⁰ Četrdeset deveti zahtjev, par. 30.

optuženom već objelodanjene u drugim dokumentima i izjavama".¹¹ O konkretnim argumentima optuženog i tužioca u vezi sa svakim dokumentom biće riječi dolje.

Razgovor s Lizdekom

6. Optuženi tvrdi da je Razgovor s Lizdekom oslobađajući pošto opovrgava "tužiočeve dokaze koji se odnose na incidente granatiranja i snajperskog djelovanja navedene u priložima Optužnici", kao i navode da je VRS bio odgovoran za kampanju terora granatiranjem i snajperskim djelovanjem.¹² On navodi da je Lizdek bio komandant brigade SRK-a odgovoran za područje sa kojeg je navodno potekla granata koja je pala na pijacu Markale 5. februara 1994.¹³ Lizdek je negirao da je ta minobacačka granata ispaljena sa srpske strane i izjavio je da je istragom koju je proveo SRK utvrđeno da minobacačke granate nisu ispaljene sjeverno od Sarajeva.¹⁴ Optuženi tvrdi da mu je ovim kršenjem nanesena šteta pošto je ovaj dokaz mogao predočiti tokom svjedočenja Richarda Phillipisa, koji je bio prisutan tokom razgovora.¹⁵ On primjećuje da je Razgovor s Lizdekom objelodanjen tek po konkretnom zahtjevu za dostavljanje izjava preminulih osoba i demonstrira da tužiočeva pretraživanja nisu bila efikasna u identifikovanju cjelokupnog materijala iz pravila 68 i da se mogu očekivati daljnja kršenja ukoliko tražene mjere sada ne budu usvojene.¹⁶

7. Tužilac tvrdi da Razgovor s Lizdekom nije pronađen u njegovim pretraživanjima budući da zbog greške ljudskog faktora nije na odgovarajući način uveden u njegovu evidencionu jedinicu.¹⁷ On potvrđuje da je Razgovor s Lizdekom bio potencijalno oslobađajući i da je trebao biti ranije objelodanjen u skladu s pravilom 68.¹⁸ Međutim, on tvrdi da optuženom nije nanesena šteta ovim kasnim objelodanjivanjem budući da on "pretjeruje kada je riječ o navodno oslobađajućem karakteru" tog dokumenta i konkretno dovodi u pitanje to koji incident na Markalama Lizdek pominje u ovom razgovoru.¹⁹ On tvrdi da optuženi ne objašnjava kako bi njegova odbrana ili unakrsno ispitivanje bili drugačiji da je ranije bio u posjedu Razgovora s Lizdekom.²⁰ Iako optuženi navodi da bi ovaj dokaz predočio

¹¹ Odgovor, par. 1.

¹² Četrdeset deveti zahtjev, par. 6-12.

¹³ Četrdeset deveti zahtjev, par. 6.

¹⁴ Četrdeset deveti zahtjev, par. 7.

¹⁵ Četrdeset deveti zahtjev, par. 13.

¹⁶ Četrdeset deveti zahtjev, par. 14.

¹⁷ Odgovor, par. 4.

¹⁸ Odgovor, par. 5.

¹⁹ Odgovor, par. 6.

²⁰ Odgovor, par. 7.

kroz unakrsno ispitivanje Phillipsa koji je prisustvovao dotičnom razgovoru, tužilac tvrdi da oslobađajući aspekti tog transkripta izlaze iz okvira Phillipsovog stručnog iskaza koji je bio ograničen na strukturu SRK-a.²¹ Pored toga, tužilac zaključuje da bi optuženi sada mogao ponuditi Razgovor s Lizdekom na osnovu pravila 92*quater*, koje predstavlja "odgovarajuće sredstvo kojim strane u postupku mogu predočavati vansudske izjave preminulih osoba".²²

Razgovor s Vlačom

8. Optuženi tvrdi da Razgovor s Vlačom predstavlja oslobađajući dokaz budući da Vlačo u njemu negira da su žene seksualno zlostavljane u Vogošći ili da su zatvorenici maltretirani.²³ On tvrdi da mu je ovim kasnim objelodanjivanjem nanesena šteta budući da Vlačine izjave nije mogao predočiti svjedocima Esetu Muračeviću i Ramizu Mujkiću kako bi osporio njihov kredibilitet s obzirom na iskaze koje su dali o tome kako su bili zatočeni i zlostavljani u Vogošći.²⁴ On napominje da je razgovor s Vlačom objelodanjen tek po zahtjevu na osnovu pravila 66(B).²⁵

9. Tužilac tvrdi da Razgovor s Vlačom ne sadrži oslobađajuće informacije i da stoga nije objelodanjen na osnovu pravila 68 Pravilnika.²⁶ Po mišljenju tužioca, suprotno sugestiji optuženog, taj dokument ne ukazuje na to da je Vlačo "odlučno negirao da su zatvorenici zlostavljani" i veoma malo govori o mjestu zatočenja navedenom u prilogima Optužnici koje se opisuje kao "Bunker".²⁷ On primjećuje da se ostatak Razgovora s Vlačom odnosi na kafić "Sonja", koji u prilogima Optužnici nije naveden kao mjesto zatočenja i da se u Optužnici ne navodi odgovornost za radnje seksualnog nasilja izvršene na toj lokaciji.²⁸ U svakom slučaju, tužilac tvrdi da optuženom nije nanesena šteta ovim kasnim objelodanjivanjem.²⁹ U prilog ovoj tvrdnji, tužilac primjećuje da optuženi nije pokazao kako Razgovor s Vlačom opovrgava Mujkićevo svjedočenje budući da on nije svjedočio o lokacijama pomenutim u tom razgovoru.³⁰ On tvrdi da su tema Razgovora s Vlačom bile navodne posjete oficira UNPROFOR-a kafiću "Sonja", koje nisu relevantne za ovaj

²¹ Odgovor, par. 7.

²² Odgovor, par 7.

²³ Četrdeset deveti zahtjev, par. 1, 15-16.

²⁴ Četrdeset deveti zahtjev, par. 17.

²⁵ Četrdeset deveti zahtjev, par. 16.

²⁶ Odgovor, par. 8.

²⁷ Odgovor, par. 10.

²⁸ Odgovor, par. 10.

²⁹ Odgovor, par. 11.

³⁰ Odgovor, par. 11.

predmet.³¹ Takođe primjećuje da je Vlačin iskaz na Državnom sudu, koji je optuženom objelodanjen u maju 2009., sadržao "potpuno iste informacije" o postupanju sa zatočenim osobama u Vogošći, ali ga optuženi nije koristio tokom svog unakrsnog ispitivanja Muračevića ili Mujkića.³²

Memorandum UNPROFOR-a

10. Po mišljenju optuženog, Memorandum UNPROFOR-a je oslobađajući budući da "pobija tužiočevu tvrdnju da su Srbi bili odgovorni za neopravdano granatiranje Bihaća", a takođe potkrepljuje njegovu odbranu da su Srbi bili lažno optuženi za incidente granatiranja u Sarajevu.³³ On tvrdi da mu je nanesena šteta propustom da se Memorandum UNPROFOR-a objelodani prije svjedočenja generala Rosea pošto bi "mogao osvježiti pamćenje generala Rosea u vezi s tim ko je bio odgovoran za te incidente", te je takođe je zatražio uvrštavanje tog dokumenta u spis.³⁴ Takođe primjećuje da je tokom unakrsnog ispitivanja Rosea bio prinuđen koristiti novinski izvještaj o borbama u Bihaću umjesto mjerodavnog Memoranduma UNPROFOR-a.³⁵ On primjećuje da Memorandum UNPROFOR-a nije bio otkriven tokom tužiočevih pretraživanja u vezi s pravilom 68 nego mu je objelodanjen tek po zahtjevu na osnovu pravila 66(B).³⁶

11. Tužilac tvrdi da paragrafi Memoranduma UNPROFOR-a na koje upućuje optuženi ne sadrže oslobađajuće informacije i da stoga nisu ni objelodanjeni na osnovu pravila 68 Pravilnika.³⁷ U prilog ovom argumentu tužilac tvrdi da se optuženom događaji u Bihaću ne stavljaju na teret u Optužnici i da su dokazi koje je u vezi s tim pitanjem predočio tužilac "samo bili sredstvo za stavljanje u kontekst događaja na drugim mjestima".³⁸ Prema tome, on sugeriše da odgovornost ABiH za sukobe u Bihaću koju je optuženi naveo tokom svog unakrsnog ispitivanja generala Rosea ne predstavlja ni oslobađajući ni relevantan faktor.³⁹ On takođe tvrdi da, iako se u Memorandumu UNPROFOR-a zaista navodi da je "stezanje obruča oko Sarajeva od strane VRS-a predstavljalo direktnu posljedicu jednog broja ofanziva BiH", tužiočeva teza nije nikada bila da ABiH nije pokretala ofanzive u Sarajevu i da je ono

³¹ Odgovor, par. 11.

³² Odgovor, par. 12.

³³ Četrdeset deveti zahtjev, par. 18-19.

³⁴ Četrdeset deveti zahtjev, par. 21.

³⁵ Četrdeset deveti zahtjev, par. 18.

³⁶ Četrdeset deveti zahtjev, par. 20.

³⁷ Odgovor, par. 13.

³⁸ Odgovor, par. 14.

³⁹ Odgovor, par. 14.

"dosljedno tvrdilo da je jedan od razloga iz kojih su bosanski Srbi preduzimali mjere da učvrste svoju blokadu Sarajeva bio da se odgovori na ofanzive BiH".⁴⁰

12. U vezi s izvještajima o dva incidenta koja su se pripisivala ABiH, tužilac tvrdi da optuženi ne obrazlaže svoju tvrdnju da su to bili "primjeri granatiranja za koja se okrivljuju bosanski Srbi" budući da u Memorandumu UNPROFOR-a nema nikakve sugestije o tome da su bosanski Srbi bili ikada okrivljeni za ove incidente.⁴¹ S obzirom na ove argumente, tužilaštvo zaključuje da optuženi nije pokazao kako je Memorandum UNPROFOR-a oslobađajući.⁴²

Prvi Morillonov memorandum, Izvještaj UNPROFOR-a i Drugi Morillonov memorandum

13. Po mišljenju optuženog, Prvi Morillonov memorandum sadrži zapažanja od 15. februara 1993 o tome da je ABiH prekršila prekid vatre i priznala da je napala štab Francuskog bataljona i da je predsjednik Alija Izetbegović "odbio isporuku humanitarne pomoći".⁴³ On tvrdi da se u Izvještaju UNPROFOR-a navodi da su, kada su se bosanski Srbi povukli s položaja na Igmanu kako je bilo dogovoreno, bosanski Muslimani zauzeli te položaje, što je predstavljalo kršenje sporazuma u vezi s tim pitanjem.⁴⁴ Najzad, optuženi primjećuje da Drugi Morillonov memorandum upućuje na zaključak da su bosanski Muslimani bili odgovorni za "opsadu Sarajeva" jer nisu poštovali sporazum o slobodnom kretanju civila i korištenju aerodroma za premještanje vojske, što je ugrozilo civile.⁴⁵

14. Optuženi tvrdi da Prvi Morillonov memorandum, Izvještaj UNPROFOR-a i Drugi Morillonov memorandum predstavljaju oslobađajuće dokaze budući da potkrepljuju njegovu tvrdnju da su "Muslimani, a ne bosanski Srbi, bili odgovorni za mnoge od radnji i uslova koje su dovele do terora i teških uslova kojima su bili izloženi civili Sarajeva".⁴⁶ On tvrdi da mu je ovo kasno objelodanjivanje prouzrokovalo štetu budući da je ove dokumente mogao koristiti i zatražiti njihovo uvrštavanje u spis tokom unakrsnog ispitivanja svjedoka iz UN-a koji su u to vrijeme radili s generalom Morillonom.⁴⁷

⁴⁰ Odgovor, par. 14.

⁴¹ Odgovor, par. 16.

⁴² Odgovor, par. 15.

⁴³ Četrdeset deveti zahtjev, par. 1.

⁴⁴ Četrdeset deveti zahtjev, par. 1.

⁴⁵ Četrdeset deveti zahtjev, par. 1.

⁴⁶ Četrdeset deveti zahtjev, par. 22.

⁴⁷ Četrdeset deveti zahtjev, par. 23.

15. Tužilac tvrdi da su Prvi Morillonov memorandum, Izvještaj UNPROFOR-a i Drugi Morillonov memorandum pronađeni u periodu prije isteka roka za objelodanjivanje materijala u skladu s pravilom 68 od 31. marta 2011. i da su oni objelodanjeni 26. aprila 2011. kada je davalac iz pravila 70 to odobrio.⁴⁸

16. U vezi s Prvim Morillonovim memorandumom, tužilac tvrdi da pripisivanje ABiH krivice za kršenje prekida vatre u februaru 1993. godine ne predstavlja oslobađajući faktor i da optuženi ne pokazuje kako ova informacija "čini odbranu od navoda da su bosanski Srbi granatirali i snajperisali civile i civilne objekte".⁴⁹ On takođe primjećuje da su "potpuno iste informacije" bile sadržane u izjavi pukovnika Pyersa Tuckera, vojnog pomoćnika generala Morillona, koja je objelodanjena optuženom u maju 2010.⁵⁰ U svakom slučaju, tužilaštvo primjećuje da je predviđeno da autor Prvog Morillonovog memoranduma svjedoči kao svjedok optužbe, čime bi se optuženom pružila mogućnost da dodatno istraži ovo pitanje ako to želi.⁵¹

17. Tužilac tvrdi da optuženi ne objašnjava kako je Izvještaj UNPROFOR-a sa detaljima o povlačenju snaga s Igmana pod nadzorom UNPROFOR-a oslobađajući ili iole relevantan za njegovu odbranu.⁵² U svakom slučaju, on primjećuje da je povlačenje srpskih snaga s Igmana "detaljno obrađeno" u izjavi svjedoka generala Francisa Briquemonta, koja je objelodanjena optuženom u julu 2009. godine.⁵³

18. U vezi s Drugim Morillonovim memorandumom, tužilac potvrđuje da bi se izjava generala Morillona da je bosanska Vlada bila "odgovorna za nastavak opsade Sarajeva" mogla smatrati oslobađajućom.⁵⁴ Međutim, on tvrdi da optuženom nije nanesena šteta ovim objelodanjivanjem budući da je predviđeno da autor tog memoranduma svjedoči kao svjedok optužbe i da nijedan drugi svjedok nije identifikovan kao blisko vezan s informacijama sadržanim u Drugom Morillonovom memorandumu.⁵⁵

Prvi razgovor s UN-om i Drugi razgovor s UN-om

---

⁴⁸ Odgovor, par. 17, 20, 23.

⁴⁹ Odgovor, par. 18.

⁵⁰ Odgovor, par. 19 i Dodatak B.

⁵¹ Odgovor, par. 19.

⁵² Odgovor, par. 21.

⁵³ Odgovor, par. 22 i Dodatak C.

⁵⁴ Odgovor, par. 24.

⁵⁵ Odgovor, par. 24.

19. Optuženi primjećuje da Prvi razgovor s UN-om sadrži izjavu da je "general Morillon smatrao pripadnike UN-a koji su uzeti za taoce u maju 1995. godine ratnim zarobljenicima" i da se u Drugom razgovoru s UN-om pominje Mladićeva izjava koja je "ukazivala na to da on ni najmanje ne mari" za odluke koje je donosio optuženi.⁵⁶ On tvrdi da su ova dva dokumenta oslobađajuća budući da "pokazuju nepostojanje *mens rea* srpskog rukovodstva u vezi s tačkom 11" i nepostojanje njegove kontrole za potrebe odgovornosti na osnovu članova 7(1) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda.⁵⁷ On tvrdi da mu je time nanijeta šteta budući da te informacije nije mogao koristiti tokom unakrsnog ispitivanja generala Ruperta Smitha.⁵⁸

20. Tužilac primjećuje da je Prvi razgovor s UN-om već objelodanjen optuženom 5. oktobra 2009. godine u skladu s pravilom 66(B).⁵⁹ Kada je g. Robinson 16. maja 2011. zatražio prijevod ovog dokumenta na engleski jezik, tužilac mu je smjesta dostavio tu verziju.⁶⁰ Tužilac tvrdi da je tvrdnja optuženog da je ovo kršenje obaveze objelodanjivanja kojim mu je nanesena šteta neosnovana budući da mu je Prvi razgovor s UN-om dostavljen na radnom jeziku Međunarodnog suda prije više od godinu i po dana.⁶¹ Pored toga, tužilac tvrdi da je tokom svjedočenja generala Smitha već predočio navodne oslobađajuće informacije koje su pomenute u Prvom razgovoru s UN-om, što dovodi u pitanje tvrdnju optuženog da se ovim informacijama nije mogao koristiti tokom njegovog unakrsnog ispitivanja.⁶² Tužilac takođe primjećuje da dio Prvog razgovora s UN-om na koji upućuje optuženi sadrži diskusiju o šifrovanoj depeši koja odražava Mladićeve stavove da su zatočeni pripadnici UN-a bili ratni zarobljenici i da je taj dokument već prihvaćen kao dokazni predmet u ovom predmetu.⁶³

21. U vezi s Drugim razgovorom s UN-om, tužilac tvrdi da je on identifikovan u novembru 2010. godine i da je u to vrijeme smjesta zatražio odobrenje iz pravila 70, ali da je saglasnost za objelodanjivanje tog dokumenta dobio tek 12. maja 2011.⁶⁴ On tvrdi da optuženom nije nanesena šteta ovim objelodanjivanjem budući da dotični pasusi upućuju na period oko septembra 1995. godine, da general Smith nije učestvovao na tom sastanku i da optuženi ne

---

⁵⁶ Četrdeset deveti zahtjev, par. 1.

⁵⁷ Četrdeset deveti zahtjev, par. 24.

⁵⁸ Četrdeset deveti zahtjev, par. 24.

⁵⁹ Odgovor, par. 26.

⁶⁰ Odgovor, par. 26.

⁶¹ Odgovor, par. 27.

⁶² Odgovor, par. 28.

⁶³ Odgovor, par. 28.

⁶⁴ Odgovor, par. 29.

pokazuje kako su informacije sadržane u Drugom razgovoru s UN-om mogle biti predočene tokom njegovog unakrsnog ispitivanja generala Smitha.⁶⁵ Pored toga, tužilac napominje da je general Smith "detaljno ispitan i unakrsno ispitan o temi odnosa između Miloševića, Mladića i optuženog".⁶⁶

B. Pedeseti zahtjev

22. Poslije svjedočenja dr Patricka Treanora 2. juna 2011. godine o Dokumentu o varijantama A i B, i njegovog iskaza da je optuženi zadužio Jovana Čizmovića da obiđe opštine kako bi se obezbijedilo provođenje instrukcija sadržanih u Dokumentu o varijantama A i B, g. Robinson je tužiocu postavio pitanje da li je tužilaštvo obavilo razgovore sa g. Čizmovićem i, ako jeste, da objelodani te razgovore.⁶⁷ Poslije tog zahtjeva, tog istog popodneva, materijal koji se odnosi na dva razgovora sa g. Čizmovićem koja su vodila dva službenika tužilaštva 2002., odnosno 2009. godine dostavljen je optuženom.⁶⁸ U Pedesetom zahtjevu, g. Robinson upućuje na objelodanjivanje od strane tužioca triju transkripata i sedam sati audio-snimka od 2. juna 2011. (dalje u tekstu: Materijal u vezi s Čizmovićem).⁶⁹

23. Optuženi je 3. juna 2011. dostavio "Dodatke Pedesetom zahtjevu u vezi s kršenjem obaveze objelodanjivanja i zahtjevu za sedmo odgađanje postupka". Optuženi je 6. juna 2011. dostavio "Memorandum u prilog Pedesetom zahtjevu u vezi s kršenjem obaveze objelodanjivanja i zahtjevu za sedmo odgađanje postupka" (dalje u tekstu: Memorandum).

24. Gospodin Robinson tvrdi da su ti razgovori "oslobađajući dokazi najveće vrijednosti" budući da ukazuju na to da g. Čizmović nije nikada čuo za Dokument o varijantama A i B i nikada nije putovao u opštine radi provođenja u njima sadržanih instrukcija.⁷⁰ Pored toga, optuženi pominje dva presretnuta telefonska razgovora, koji su korišteni u iskazu dr Treanora da potkrijepe njegov zaključak da je g. Čizmović provodio ove instrukcije.⁷¹ On tvrdi da se radi o istim presretnutim razgovorima koji su pušteni g. Čizmoviću koji je "energično negirao da se oni odnose na instrukcije o varijantama A i B".⁷²

⁶⁵ Odgovor, par. 30.

⁶⁶ Odgovor, par. 30.

⁶⁷ Pedeseti zahtjev, T. 14190-14191 (3. juni 2011.); Memorandum u prilog Pedesetom zahtjevu u vezi s kršenjem obaveze objelodanjivanja i zahtjevom za sedmo odgađanje postupka, 6. juni 2011. (dalje u tekstu: Memorandum), par. 5.

⁶⁸ Pedeseti zahtjev, T. 14191 (3. juni 2011.).

⁶⁹ Pedeseti zahtjev, T. 14191-14196 (3. juni 2011.).

⁷⁰ Pedeseti zahtjev, T. 14191 (3. juni 2011.); Memorandum, par. 5.

⁷¹ Pedeseti zahtjev, T. 14191-14192 (3. juni 2011.); Memorandum, par. 5.

⁷² Pedeseti zahtjev, T. 14191-14192 (3. juni 2011.); Memorandum, par. 5.

25. Gospodin Robinson sugeriše da je ovo kasno objelodanjivanje, usred unakrsnog ispitivanja dr Treanora, nanijelo optuženom štetu budući da ono "mijenja [njegov] cjelokupan pristup svjedočenju dr Treanora" pošto Materijal u vezi s Čizmovićem dovodi u pitanje njegov rad i iziskivao bi od optuženog da ospori njegovu pouzdanost i vjerodostojnost.⁷³ Dana 3. juna 2011. godine usmeno je zatraženo odgađanje svjedočenja dr Treanora kako bi se optuženom ostavilo dovoljno vremena da prije nastavka unakrsnog ispitivanja pregleda materijal u vezi s Čizmovićem.⁷⁴ Optuženi je takođe zatražio donošenje izričitog zaključka da je tužilac prekršio pravilo 68 u vezi s kasnim objelodanjivanjem.⁷⁵

26. Tužilac je u svom usmenom odgovoru na Pedeseti zahtjev postavio pitanje u vezi s vremenom koje će mu biti potrebno da pregleda materijal u vezi s Čizmovićem i naznačio da je preduzeo korake da se audio traka transkribuje i da se transkript dostavi optuženom do 3. juna 2011. poslije podne.⁷⁶ Sugerisao je da iskaz dr Treanora obuhvata mnogo više od pitanja vezanog za dokument o varijantama A i B, te da Vijeće treba nastaviti sa saslušanjem njegovog iskaza, s tim da se optuženom odobri dodatno vrijeme za postavljanje dodatnih pitanja koja bi mogla proizaći iz materijala u vezi s Čizmovićem.⁷⁷ Gospodin Robinson replicira da bi nastavak koji sugeriše tužilac bio nepravilan budući da bi materijal u vezi s Čizmovićem izmijenio cjelokupan pristup tužilaštva unakrsnom ispitivanju dr Treanora i da bi im trebalo dati vremena da razmotre taj materijal i da odluče za kakav se pristup trebaju opredijeliti i da trebaju "biti u poziciji u kojoj bi bili da su ovu informaciju imali prije samog početka suđenja".⁷⁸

27. Nakon što je saslušalo ove argumente, Vijeće je odlučilo da odgodi svjedočenje dr Treanora i da se njegovo unakrsno ispitivanje nastavi po okončanju svjedočenja sljedećeg predviđenog svjedoka.⁷⁹

28. Gospodin Robinson je izrazio opštiju bojazan da je, uprkos tome što je tužilac okončao proces pregledanja i objelodanjivanja svih potencijalno oslobađajućih materijala u svom posjedu, po zahtjevu optuženog za materijal u vezi s Čizmovićem i njegovo dostavljanje, očigledno da je u tužiočevim kolekcijama preostalo materijala koji je oslobađajući, a još nije

---

⁷³ Pedeseti zahtjev, T. 14192 (3. juni 2011.).

⁷⁴ Pedeseti zahtjev, T. 14192-14194 (3. juni 2011.).

⁷⁵ Memorandum, par. 2, 8.

⁷⁶ Pretres, T. 14197-14200 (3. jun 2011.).

⁷⁷ Pretres, T. 14199 (3. jun 2011.).

⁷⁸ Pretres, T. 14200-14201 (3. jun 2011.).

⁷⁹ Pretres, T. 14202-14204 (3. jun 2011.).

objelodanjen.⁸⁰ On je izjavio da to ukazuje na "sistemske probleme u Tužilaštvu, na to da oni jednostavno nisu identifikovali sve materijale na koje mi imamo pravo. Uslijed toga, suđenje je u opasnosti, ono nije pravično. Ukoliko ne dobijemo oslobađajuće materijale od tužioca, imaćemo nepravično suđenje bez obzira na sve naše napore".⁸¹ Optuženi sugeriraju da će se, ukoliko se ne preduzmu dodatne mjere, "tokom cijelog suđenja vjerovatno i dalje otkrivati kršenja obaveze objelodanjivanja, što će dovesti u pitanje pravičnost i konačnost presude Pretresnog vijeća".⁸²

29. U svjetlu ovog argumenta, g. Robinson je naveo da tužilac u ovako obimnom predmetu "nije u stanju da izvršava svoje obaveze objelodanjivanja bez određene vrste nadzora" i predložio da Vijeće imenuje specijalnog nadzornika koji će nadgledati praksu tužilaštva u pogledu objelodanjivanja kako bi se obezbijedilo da sav oslobađajući materijal bude objelodanjen i da se suđenje nastavi tek kada specijalni nadzornik bude u stanju da potvrdi da je optuženom zaista objelodanjen cjelokupan oslobađajući materijal.⁸³ U prilog toj tvrdnji optuženi se poziva na višekratne prilike koje je tužilac imao da ispuni svoje obaveze objelodanjivanja i tvrdi da njegov propust da to učini pokazuje da je imenovanje specijalnog nadzornika "potrebno za vođenje pravičnog suđenja".⁸⁴ On tvrdi da bi nastavak suđenja bio nesiguran i učinio suđenje nepravičnim i da postupak treba odgoditi dok specijalni nadzornik "ne bude imenovan i dok on ne okonča svoj rad i bude u stanju uvjeriti Pretresno vijeće da je tužilac u potpunosti ispunio svoje obaveze objelodanjivanja".⁸⁵

30. Tužilac u Odgovoru potvrđuje da je materijal u vezi s Čizmovićem trebalo objelodaniti ranije na osnovu pravila 68, ali tvrdi da je dotični razgovor pronađen prilikom pretraživanja, ali da je, "uslijed omaške", objelodanjena samo četvrta traka tog razgovora.⁸⁶ Tužilaštvo dalje sugeriraju da optuženi "pretjeruje u pogledu oslobađajućeg karaktera tih razgovora" i da oni zapravo ne ukazuju na njegovu nevinost.⁸⁷ On također primjećuje da, budući da dr Treanor nije koristio izjave i iskaze svjedoka kao izvorni materijal za svoje izvještaje, materijal u vezi

⁸⁰ Pretres, T. 14194-14196 (3. jun 2011).

⁸¹ Pretres, T. 14195 (3. jun 2011).

⁸² Memorandum, par. 11.

⁸³ Pretres, T. 14195-14196 (3. jun 2011); Memorandum, par. 13-15.

⁸⁴ Memorandum, par. 13.

⁸⁵ Memorandum, par. 19.

⁸⁶ Odgovor, par. 31.

⁸⁷ Odgovor, par. 32.

s Čizmovićem ne pruža "nikakve dodatne informacije u odnosu na one koje su već u posjedu odbrane u vezi s pitanjem kredibiliteta i pouzdanošću svjedočenja dr Treanora".⁸⁸

31. Tužilac uvjerava da će otkloniti sve sistemske posljedice propusta da identifikuje Razgovor s Lizdekom i materijal u vezi s Čizmovićem provodeći iscrpniji pregled razgovora, posebno u rijetkim slučajevima u kojima razgovori nisu transkribovani.⁸⁹ On takođe tvrdi da je odgađanje suđenja nepotrebno budući da optuženom nije nanesena šteta nedavnim objelodanjivanjem materijala.⁹⁰ U prilog tom argumentu on tvrdi da je netačno sugerisati da višekratna kršenja obaveze objelodanjivanja "nanose dodatnu štetu optuženom, kada je svaki od tih pojedinačnih nalaza bio popraćen zaključkom da nije nanesena nikakva šteta".⁹¹ Tužilac sugerise da ukoliko optuženi zaista utvrdi da mu je neblagovremenim objelodanjivanjem materijala nanesena šteta, to može biti riješeno podnošenjem zahtjeva za dodatno vrijeme da se pripremi za unakrsno ispitivanje predstojećih svjedoka ili zahtjevom za ponovno pozivanje nekog svjedoka radi dodatnog unakrsnog ispitivanja.⁹²

32. Kada je riječ o prijedlogu optuženog da se imenuje specijalni nadzornik, tužilac tvrdi da ta mjera nije neophodna za vođenje pravičnog suđenja.⁹³ On napominje da je u svom pristupu objelodanjivanju bio transparentan, da je savjesno postupao i da je "u najboljoj poziciji da utvrdi eventualne dodatne mjere kojima bi se osiguralo da se odbrani na što efikasniji način objelodane svi dokumenti na koje ona ima pravo prema Pravilniku".⁹⁴ Tužilac zaključuje da, budući da optuženom nije nanesena nikakva šteta, i Četrdeset deveti zahtjev i Pedeseti zahtjev treba odbaciti.⁹⁵

II. Mjerodavno pravo

33. Pravilo 68 Pravilnika propisuje kontinuiranu obavezu tužioca da "što je prije moguće odbrani objelodani[ti] sve materijale koji po njegovim stvarnim saznanjima mogu upućivati na nevinost, odnosno ublažiti krivicu optuženog ili uticati na vjerodostojnost dokaza optužbe".⁹⁶

---

⁸⁸ Odgovor, par. 33.

⁸⁹ Odgovor, par. 34.

⁹⁰ Odgovor, par. 37.

⁹¹ Odgovor, par. 38.

⁹² Odgovor, par. 40.

⁹³ Odgovor, par. 41.

⁹⁴ Odgovor, par. 41.

⁹⁵ Odgovor, par. 42.

⁹⁶ Odluka po zahtjevu optuženog da se odrede rokovi za objelodanjivanje, 1. oktobar 2009. (dalje u tekstu: Odluka u vezi s rokovima za objelodanjivanja), par. 19, gdje se poziva na *Tužilac protiv Blaškića*, predmet br. IT-95-5-14-A, Drugostepena presuda, 29. juli 2004. (dalje u tekstu: Drugostepena presuda u predmetu *Blaškić*), par. 267.

Kako bi se ustanovilo kršenje ove obaveze od strane tužioca, optuženi mora "iznijeti *prima facie* dokaz[e] o mogućem ekskulpatornom ili ublažujućem karakteru" dotičnih materijala.⁹⁷

34. Vijeće ponovo podvlači da bez obzira na tužiočevu internu praksu, postoji jasna obaveza da se potencijalno oslobađajući materijal objelodani "čim to bude praktično izvodljivo" i da se "[t]rajnost obaveze odnosi samo na činjenicu da nakon dostave novog materijala tužilaštvu, ono mora ocijeniti da li je materijal potencijalno oslobađajući i shodno tome ga objelodaniti".⁹⁸

35. Pravilo 68*bis* predviđa da pretresno vijeće može odlučiti, *proprio motu* ili na zahtjev jedne od strana, koje će se sankcije izreći strani koja nije ispunila svoje obaveze objelodanjivanja prema Pravilniku. Prilikom (eventualnog) utvrđivanja odgovarajućeg pravnog sredstva, Vijeće mora ispitati da li je relevantnom povredom nanescena šteta optuženom.⁹⁹

III. Diskusija

A. Četrdeset deveti zahtjev

Razgovor s Lizdekom

36. Tužilac je prihvatio argument da je Razgovor s Lizdekom bio potencijalno oslobađajući i da ga je trebalo ranije objelodaniti. Pošto je izvršilo vlastiti uvid u relevantne dijelove Razgovora s Lizdekom, Vijeće zaključuje da je on potencijalno oslobađajući i da je Vijeće prekršilo svoju obavezu na osnovu pravila 68 propustivši da ovaj dokument objelodani što je moguće ranije, budući da ga je tužilaštvo primilo u aprilu 2001. godine, a da je optuženom objelodanjen tek u maju 2011. godine.

37. Vijeće je zabrinuto zbog tužiočeve opservacije da Razgovor s Lizdekom nije identifikovan prilikom "sistematskih" pretraživanja pošto zbog greške ljudskog faktora nije valjano unesen u evidencionu jedinicu. To dovodi u pitanje samu tvrdnju da su pretraživanja bila sistematska.¹⁰⁰

Razgovor s Vlačom

---

⁹⁷ *Tužilac protiv Kordića i Čerkeza*, predmet br. IT-95-14/2-A, Presuda, 17. decembar 2004. (dalje u tekstu: Drugostepena presuda u predmetu *Kordić i Čerkez*), par. 179.

⁹⁸ Odluka po zahtjevu tužilaštva za ponovno razmatranje Odluke Vijeća od 11. novembra 2010., par. 11.

38. Nakon što je pregledalo Razgovor s Vlačom, Vijeće primjećuje da on sadrži Vlačine izjave da su zarobljenici pod njegovom komandom, uključujući one koji su držani u "Bunkeru" u Vogošći, bili "veoma dobro tretirani" i da je "bilo mnogo laži o Vogošći [...] Najprljavije laži bile su o seksualnom zlostavljanju žena. To je potpuno neistinito".¹⁰¹ Suprotno tužiočevoj sugestiji, ova negiranja po svemu sudeći nisu ograničena na incidente u kafiću "Sonja", koji se ne navodi u prilogama Optužnice kao mjesto zatočenja. Stoga, Vijeće konstatuje da je Razgovor s Vlačom potencijalno oslobađajući u odnosu na incidente u Vogošći koji mu se stavljaju na teret i da je tužilac prekršio svoju obavezu objelodanjivanja ovog materijala u skladu s pravilom 68 čim je to bilo praktično izvodljivo, imajući u vidu da je on optuženom objelodanjen tek u maju 2011. godine i da ništa ne upućuje na zaključak da ga je tužilac tek nedavno primio.

39. Iako je uobičajeno da odluka o tome koji je materijal potencijalno oslobađajući i treba biti objelodanjen u skladu s pravilom 68 predstavlja procjenu zasnovanu na činjenicama u okviru diskrecionog ovlaštenja tužioca,¹⁰² mogu postojati primjeri u kojima tužiočev stav o tome šta nije potencijalno oslobađajuće nije u saglasnosti sa stavom optuženog ili Vijeća. Propust da se objelodani razgovor s Vlačom predstavlja takav jedan primjer.

Memorandum UNPROFOR-a

40. Pošto je pregledalo Memorandum UNPROFOR-a, Vijeće napominje da on sadrži informacije koje sugerišu da su određeni incidenti u Bihaću bili prouzrokovani akcijama ABiH ispaljivanjem iz minobacača iz centra grada.¹⁰³ Međutim, budući da događaji u Bihaću ne čine dio Optužnice, Vijeće nije ubijeđeno da je optuženi predočio *prima facie* osnovu za tvrdnju da je ovaj materijal, kada je riječ o incidentima u Bihaću, potencijalno oslobađajući. Iako optuženi ukazuje na dva incidenta koja se u Memorandumu UNPROFOR-a pripisuju ABiH, Vijeće konstatuje da u ovom dokumentu nije bilo nikakve sugestije da su ti incidenti prvobitno bili pripisani bosanskim Srbima. Iz toga proizlazi da nema osnova za tvrdnju optuženog da su za te primjere granatiranja pogrešno okrivljeni bosanski Srbi.

⁹⁹ Drugostepena presuda u predmetu *Kordić i Čerkez*, par. 179; Drugostepena presuda u predmetu *Blaškić*, par. 268.

¹⁰⁰ V. gore, par. 54.

¹⁰¹ Četrdeset deveti zahtjev, Dodatak B.

¹⁰² Odluka u vezi s rokovima objelodanjivanja, par. 19, gdje se poziva, između ostalog, na Drugostepenu presudu u predmetu *Blaškić*, par. 264, i Drugostepenu presudu u predmetu *Kordić i Čerkez*, par. 183.

¹⁰³ Četrdeset deveti zahtjev, Dodatak C.

41. Premda Memorandum UNPROFOR-a sadrži izjavu da je "nedavno stezanje obruča VRS-a oko Sarajeva predstavljalo direktnu posljedicu jednog broja ofanziva BiH", Vijeće nije uvjereno da ovo potkopava ili opovrgava tužiočevu tezu "da je jedan od razloga iz kog su Srbi preduzeli mjere da učvrste blokadu Sarajeva bio da se odgovori na ofanzive BiH".¹⁰⁴ Vijeće takođe prihvata da tužiočeva teza nije nikada bila da ABiH nije pokretala ofanzive u Sarajevu.¹⁰⁵ Iz toga proizlazi da se Vijeće nije uvjerilo da je optuženi predočio "*prima facie* osnov za tvrdnju o vjerovatnom oslobađajućem ili ublažavajućem karakteru"¹⁰⁶ Memoranduma UNPROFOR-a i stoga konstatuje da tužilac nije prekršio pravilo 68 Pravidnika kada je riječ o objelodanjivanju optuženom u maju 2011. godine.

Prvi Morillonov memorandum

42. Nakon što je pregledalo Prvi Morillonov memorandum, Vijeće nije uvjereno da je optuženi iznio *prima facie* osnov za tvrdnju da je sugestija o odgovornosti ABiH za kršenje prekida vatre u februaru 1993. godine i napad na štab Francuskog bataljona potencijalno oslobađajuća. Međutim, pozivanje u tom dokumentu na odbijanje humanitarne pomoći od strane predsjednika Izetbegovića moglo bi se protumačiti kao potkrepa teze optuženog da su akcije bosanskih Muslimana, a ne bosanskih Srba, prouzrokovale teške uslove u kojima su živjeli stanovnici Sarajeva.¹⁰⁷ Iako je tužilac tek 26. aprila 2011. dobio odobrenje da objelodani ovaj dokument, to ne opravdava njegov prvobitni propust da identifikuje ovaj dokument i ranije zatraži to odobrenje. Iz toga proizlazi da je tužilac prekršio pravilo 68 Pravidnika propustivši da objelodani optuženom Prvi Morillonov memorandum čim je to bilo praktično izvodljivo, budući da je on objelodanjen optuženom tek u maju 2011. godine i ništa ne upućuje na zaključak da ga je tužilac tek nedavno primio.

Izveštaj UNPROFOR-a

43. U Izveštaju UNPROFOR-a zabilježeni su pregovori i sukobi oko povlačenja snaga bosanskih Srba sa položaja na Igmanu.¹⁰⁸ Optuženi ne pokazuje kako ova informacija potkrepljuje njegovu tezu da su "Muslimani, a ne bosanski Srbi, bili odgovorni za mnoge postupke i uslove koji su prouzrokovali teror i teške uslove u kojima su živjeli civili u

¹⁰⁴ Odgovor, par. 15.

¹⁰⁵ Odgovor, par. 15.

¹⁰⁶ Drugostepena presuda u predmetu *Kordić i Čerkez*, par. 179.

¹⁰⁷ Četrdeset deveti zahtjev, par. 1.

¹⁰⁸ Četrdeset deveti zahtjev, Dodatak E.

Sarajevu".¹⁰⁹ Nakon što je pregledalo Izvještaj UNPROFOR-a i razmotrilo argumente optuženog, Vijeće se nije uvjerilo da je optuženi predočio "*prima facie* osnov za tvrdnju o vjerovatnom oslobađajućem ili ublažavajućem karakteru"¹¹⁰ Izvještaja UNPROFOR-a i stoga konstatuje da tužilac nije prekršio pravilo 68 kada je riječ o njegovom objelodanjivanju u maju 2011. godine.

Drugi Morillonov memorandum

44. Tužilac je potvrdio da bi se Drugi Morillonov memorandum mogao smatrati oslobađajućim. Nakon što je izvršilo vlastiti uvid u Drugi Morillonov memorandum, Vijeće zaključuje da je on potencijalno oslobađajući i da je tužilac prekršio svoju obavezu na osnovu pravila 68 Pravilnika propustivši da taj dokument objelodani čim je to bilo praktično izvodljivo pošto je optuženom objelodanjen tek u maju 2011. godine, a nema ničeg što bi upućivalo na zaključak da ga je tužilac nedavno primio. Iako je tužilac tek 26. aprila 2011. dobio odobrenje da objelodani ovaj dokument, to ne opravdava prvobitni tužiočev propust da identifikuje ovaj dokument i ranije zatraži potrebno odobrenje.

Prvi razgovor s UN-om i Drugi razgovor s UN-om

45. Budući da je razgovor s UN-om na jednom od radnih jezika Međunarodnog suda objelodanjen optuženom još 5. oktobra 2009. godine, Vijeće konstatuje da tvrdnja optuženog da je njegovo dodatno objelodanjivanje u maju 2011. godine predstavljalo kršenje nije utemeljen. U odsustvu argumenata u vezi s tim pitanjem, Vijeće neće ocjenjivati da li je prvobitno objelodanjivanje u oktobru 2009. godine predstavljalo kršenje pravila 68 Pravilnika.

46. U vezi s Drugim razgovorom s UN-om, tužilac potvrđuje da je on u novembru 2010. godine identifikovan kao dokument koji potencijalno sadrži materijal iz pravila 68.¹¹¹ Nakon što je izvršilo vlastiti uvid u relevantne dijelove Drugog razgovora s UN-om, Vijeće zaključuje da je on potencijalno oslobađajući i da ga je trebalo objelodaniti čim je to bilo praktično izvodljivo. Iako je davalac iz pravila 70 na njegovo objelodanjivanje pristao tek 12. maja 2011. godine, to ne opravdava prvobitni propust tužioca da ovaj dokument identifikuje prije novembra 2010. i ranije zatraži to odobrenje. Iz toga proizlazi da je tužilac prekršio

¹⁰⁹ Četrdeset deveti zahtjev, par. 22.

¹¹⁰ Drugostepena presuda u predmetu *Kordić i Čerkez*, par. 179.

pravilo 68 Pravilnika propustivši da objelodani Drugi razgovor s UN-om čim je to bilo praktično izvodljivo, budući da je optuženom objelodanjen tek u maju 2011. godine, a ništa ne upućuje na zaključak da ga je tužilac nedavno primio.

Procjena štete

47. Premda je kasnim objelodanjivanjem Razgovora s Lizdekom, Razgovora s Vlačom, Prvog Morillonovog memoranduma, Drugog Morillonovog memoranduma i Drugog razgovora s UN-om tužilac prekršio svoje obaveze objelodanjivanja na osnovu pravila 68 Pravilnika, Vijeće konstatuje da tim kršenjima nije nanesena nikakva šteta optuženom. Prilikom donošenja tog zaključka, Vijeće je pregledalo ove dokumente i primjećuje da njihov sadržaj nije od takvog značaja da je njihovo kasno objelodanjivanje imalo štetne posljedice po sveukupne pripreme optuženog za suđenje ili pristup njegovoj odbrani.

48. Vijeće takođe ima u vidu svoju raniju opservaciju da, "ako novoobjelodanjeni dokument ne doprinosi ničim novim materijalu koji je već dostupan optuženom, čak ako je taj dokument potencijalno oslobađajući, teško je zaključiti da je to negativno utjecalo na njegovo unakrsno ispitivanje svjedokâ ili na razvijanje njegove generalne obrambene strategije".¹¹² Vijeće takođe napominje da optuženi i dalje ima mogućnost da zatraži prihvatanje Razgovora s Lizdekom na osnovu pravila 92*quater* i da je predviđeno da autor Prvog Morillonovog memoranduma i Drugog Morillonovog memoranduma svjedoči kao svjedok optužbe, tako da će optuženi imati priliku da koristi te dokumente s ovim svjedokom ako to želi. U navedenim okolnostima, iako se ova kršenja obaveze objelodavanja negativno odražavaju na pristup za koji se tužilac opredijelio u vezi sa svojim obavezama objelodanjivanja, ne može se reći da je optuženom nanesena šteta ovim kasnim objelodanjivanjem.

49. Prilikom donošenja ovih zaključaka, Vijeće je takođe uzelo u obzir dužinu pomenutih dokumenata i imalo u vidu tužiočev periodični izvještaj o objelodanjivanju koji je zaveden 13. maja 2011. i koji pokazuje da je količina objelodanjenog materijala drastično smanjena u mjesecu od 16. aprila 2011. do 13. maja 2011. godine.¹¹³ Količina objelodanjenog materijala

¹¹¹ Odgovor, par. 29.

¹¹² Odluka po Četrdeset sedmom zahtjevu za utvrđivanje kršenja obaveze objelodanjivanja i daljnji prekid postupka, 10. maj 2011., par. 18.

¹¹³ Periodični izvještaj tužilaštva o objelodanjivanju s povjerljivim dodacima A, B i C, 13. maj 2011., par. 1, gdje se navodi da je od 16. aprila 2011. do 13. maja 2011. objelodanjeno 238 dokumenata sa ukupno 2.583 stranice. To se može uporediti s

za taj mjesec je po broju stranica i dokumenata koji su objelodanjeni na drugom mjestu po malobrojnosti otkako je u decembru 2008. godine od tužioca prvi put zatraženo da dostavlja periodične izvještaje o objelodanjivanju. Vrijedi napomenuti da je ovo prvi puni mjesec od utvrđivanja roka od 31. marta 2011. koji je Vijeće odredilo za objelodanjivanje cjelokupnog materijala iz pravila 68 koji je u tužiočevom posjedu, što ukazuje na to da su glavne bojazni u pogledu pretraživanja i objelodanjivanja prema pravilu 68 u ovom postupku mogle biti otklonjene.

50. Vijeće napominje ima u vidu bojazan optuženog da su u njegovim zahtjevima na osnovu pravila 66(B) identifikovani dokumenti koje je trebalo objelodaniti na osnovu pravila 68 i nije se uvjerilo u objašnjenja koja je pružio tužilac. Međutim, s obzirom na odsustvo pokazane štete po optuženog, Vijeće konstatuje da nema nikakvog osnova za reduciranje obima predmeta ili prihvatanje relevantnih dokumenata kao "sankcije" za njihovo neobjelodanjivanje. Imajući to u vidu, tužilac će biti pozvan da podnese izvještaj u vezi s tim pitanjem na način koji je dolje izložen.

A. Pedeseti zahtjev

51. Tužilac u Odgovoru potvrđuje da je Materijal u vezi s Čizmovićem trebalo ranije objelodaniti na osnovu pravila 68. Nakon što je izvršilo vlastiti uvid u relevantne dijelove materijala u vezi s Čizmovićem, Vijeće zaključuje da je on potencijalno oslobađajući i da je tužilac prekršio svoju obavezu na osnovu pravila 68 Pravilnika tako što ovaj materijal nije objelodanio čim je to bilo praktično izvodljivo budući da je optuženom objelodanjen tek u junu 2011. godine a ništa ne upućuje na zaključak da ga je tužilac nedavno primio.

52. Vijeće je već donijelo odluku po Pedesetom zahtjevu u dijelu koji se odnosi na traženo odgađanje svjedočenja dr Treanora.¹¹⁴ U tim okolnostima navodna šteta po optuženog je otklonjena dodatnim vremenom da pregleda Materijal u vezi s Čizmovićem i prilagodi pristup svog unakrsnog ispitivanja dr Treanora ako bude potrebno. Vijeće ima u vidu opštije bojazni koje je optuženi izrazio u pogledu stalnih propusta tužioca da ispuni svoje obaveze objelodanjivanja i takođe je zabrinuto zbog pokrenutih pitanja. Međutim, Vijeće ne smatra da najnoviji niz kršenja obaveze objelodanjivanja opravdava daljnje odgađanje postupka ili

---

9.893 dokumenata sa ukupno 115.722 stranice koji su objelodanjeni prethodnog mjeseca, Periodični izvještaj tužilaštva o objelodanjivanju s povjerljivim dodacima A, B i C, 15. april 2011., par. 1.

¹¹⁴ Pretres, T. 14202-14204 (3. juni 2011).

imenovanje specijalnog nadzornika kako sugerirše optuženi. Vijeće smatra da je sljedeći korak da se od tužioca zatraži podnošenje izvještaja o konkretnim pitanjima i bojaznima kako je dolje izloženo.

Izvještaj o objelodanjivanju

53. Vijeće je ranije naložilo tužiocu da do 20. avgusta 2010. pripremi detaljan izvještaj o mjerama koje su preduzete u cilju obezbjeđenja poštovanja obaveza objelodanjivanja.¹¹⁵ Od tog datuma objelodanjeni su brojni nizovi dokumenata koji su doveli do niza zahtjeva u vezi s kršenjem obaveze objelodanjivanja i odgađanje postupka. Višekratna odgađanja postupka bila su utemeljena na namjeri Vijeća da obezbijedi da optuženi ima dovoljno vremena da pregleda novoobjelodanjeni materijal i da njegovo pravo na pravično suđenje ne bude ugroženo. Razlozi koje je tužilac naveo za propust da identifikuje i objelodani dokumente iz pravila 68 su često bilo potpuno neadekvatni.

54. U ovoj fazi, Vijeće smatra da tužilac treba pružiti sveobuhvatno objašnjenje za propuste u svom pristupu obavezama objelodanjivanja i uvjeriti Vijeće da je učinjeno sve kako bi se obezbijedilo da nesmetano vođenje ovog postupka ne bude ugroženo neprestanim problemima u vezi s objelodanjivanjem. Ako primljeni odgovori budu nezadovoljavajući, Vijeće će razmotriti prijedlog optuženog da se održi usmena rasprava u svrhu razmatranja tužiočevog propusta da ispuni svoje obaveze objelodanjivanja. Tužilac treba podnijeti izvještaj do 25. jula 2011. (dalje u tekstu: Izvještaj o objelodanjivanju) u kom će se pozabaviti konkretnim bojaznima i pitanjima koja su dolje nabrojana, kao i drugim pitanjima koja smatra relevantnim za ovaj problem:

- i) Koje su bile glavne prepreke blagovremenom objelodanjivanju od strane tužioca? Koji interni problemi su prouzrokovali ove propuste? Koji koraci su preduzeti kako bi se obezbijedila bolja unutrašnja kontrola tužiočevog režima objelodanjivanja?
- ii) Zašto Razgovor s Lizdekom nije valjano unesen u tužiočevu evidencionu jedinicu? Koje korake je tužilac preduzeo da bi se obezbijedilo da jednom primljeni dokazi budu valjano zabilježeni, indeksirani i pretraženi? Da li se radi o izolovanom incidentu ili je

---

¹¹⁵ Odluka po Trećem, Četvrtom, Petom i Šestom zahtjevu optuženog da se utvrdi kršenje objelodanjivanja i mjere za njihovo otklanjanje, 20. juli 2010., par. 47.

moгуće da su se slične greške dešavale u vezi s drugim dokumentima? Tužilac mora razjasniti na kojoj osnovi zaključuje da ovo nije izraz nekog više sistemskog problema.

- iii) Kada je riječ o jednom broju zahtjeva u vezi s kršenjem obaveze objelodanjivanja,¹¹⁶ tužilac je iznio tvrdnju da neki od dokumenata objelodanjenih na osnovu pravila 68 nisu bili oslobađajući, ali su objelodanjeni kao materijal koji bi mogao biti "relevantan" za tezu optuženog. Tužilac treba dostaviti detaljno objašnjenje kako je izvršio pretraživanje dokumenata u svom posjedu radi pronalaženja materijala iz pravila 68 i da li procjenjuje da je dotični dokument potencijalno oslobađajući prije nego što ga objelodani optuženom u skladu s ovim pravilom.
- iv) Kada je riječ o materijalu u vezi s Čizmovićem, tužilac tvrdi da je identifikovao dotični razgovor, ali da je "omaškom" samo četvrta traka sa tim razgovorom objelodanjena. Tužilac treba objasniti kako se to dogodilo i koji koraci su preduzeti da se obezbijedi da se to ne dešava s drugim dokumentima.
- v) Tužilac primjećuje da je "identifikovao razgovore kao kategoriju dokumenata koji možda nisu detaljno pregledani".¹¹⁷ Zašto ova kategorija dokumenata nije detaljno pregledana? Koliko je obimna ta kategorija dokumenata? Postoje li neke druge kategorije dokumenata koji nisu detaljno pregledani i ako je tako, zašto ne?

---

¹¹⁶ Odgovor tužilaštva na Karadžićev četrdeset osmi zahtjev za utvrđivanje kršenja obaveze objelodanjivanja i izricanje sankcija, 16. maj 2011., par. 15; Odgovor tužilaštva na Karadžićev četrdeset sedmi zahtjev za utvrđivanje kršenja obaveze objelodanjivanja i daljnje odgađanje postupka, 27. april 2011., par. 8; Odgovor tužilaštva na Karadžićev četrdeset treći zahtjev za utvrđivanje kršenja obaveze objelodanjivanja, 11. mart 2011.; Odgovor tužilaštva na Karadžićev trideset sedmi, trideset osmi i trideset deveti zahtjev za utvrđivanje kršenja obaveze objelodanjivanja i za mjere za njegovo otklanjanje, 29. mart 2011., par. 4-9; Odgovor tužilaštva na Trideset drugi i Trideset četvrti zahtjev za utvrđivanje kršenja obaveze objelodanjivanja i mjere za njegovo otklanjanje, 2. februar 2011., par. 1.

¹¹⁷ Odgovor, par. 34.

IV. Dispozitiv

55. Iz gorenavedenih razloga, Pretresno vijeće, na osnovu pravila 54, 68 i 68*bis* Pravilnika, ovim:

- a) **ODOBRAVA**, većinom glasova, uz suprotno mišljenje sudije Kwona,¹¹⁸ Četrdeset deveti zahtjev i Pedeseti zahtjev djelimično, i konstatuje da je tužilaštvo prekršilo pravilo 68 Pravilnika kada je riječ o kasnom objelodanjivanju Razgovora s Lizdekom, Razgovora s Vlačom, Prvog Morillonovog memoranduma, Drugog Morillonovog memoranduma, Drugog razgovora s UN-om i Materijala u vezi s Čizmovićem;
- b) **NALAŽE** tužiocu da do 1. avgusta 2011. podnese Izvještaj o objelodanjivanju; i
- c) **ODBIJA** Četrdeset deveti zahtjev i Pedeseti zahtjev u svim drugim aspektima.

Sastavljeno na engleskom i francuskom jeziku, pri čemu je mjerodavan engleski tekst.

/potpis na originalu/
 sudija O-Gon Kwon,
 predsjedavajući

Dana 30. juna 2011.
 U Haagu,
 Nizozemska

[pečat Međunarodnog suda]

¹¹⁸ Sudija Kwon upućuje na svoje Djelimično suprotno mišljenje u Odluci po zahtjevima optuženog broj 37-42 u vezi s kršenjem odredbi pravila o objelodanjivanju i djelimično suprotno mišljenje sudije Kwona, 29. mart 2011. Iako se sudija Kwon slaže s većinom da je bilo kršenja pravila 68 Pravilnika, u odsustvu štete po optuženog, on smatra da te zahtjeve treba u cijelosti odbaciti.